

Schrijven voor Juristen

Verslaglegging van juridisch onderzoek

Noordhoff Uitgevers

**Drs. Aldert Jan van Dijk,
Mr. Tessa M. van Dijk, Thea Mepschen MA**

3^e druk

Schrijven voor juristen

Verlaglegging van juridisch onderzoek

Drs. Aldert Jan van Dijk (red.)
Mr. Tessa M. van Dijk
Thea Mepschen MA

Derde druk

Noordhoff Uitgevers Groningen/Utrecht

Ontwerp omslag: 212 Fahrenheit, Groningen

Omslagillustratie: 212 Fahrenheit, Groningen

Eventuele op- en aanmerkingen over deze of andere uitgaven kunt u richten aan:
Noordhoff Uitgevers bv, Afdeling Hoger Onderwijs, Antwoordnummer 13, 9700 VB
Groningen of via het contactformulier op www.mijnnoordhoff.nl.

*Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die
desondanks onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en
uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen
gegevens houden zij zich aanbevolen.*

0 / 18

© 2018 Noordhoff Uitgevers bv Groningen/Utrecht, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht (postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photo-copying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

ISBN (ebook) 978-90-01-88559-5

ISBN 978-90-01-88558-8

NUR 810

Woord vooraf

Schrijven voor juristen is in de derde druk aangepast, aangevuld en verbeterd. Evenals bij het studieboek *Argumenteren voor juristen* is de opbouw van *Schrijven voor juristen* inzichtelijk gemaakt door een opzet in delen. Drie delen staan in dit boek en één deel staat op de website, behorend bij dit boek.

Deel 1, *Karakteristiek juridische vaktaal*, bestaat uit twee hoofdstukken die ingaan op de taal van juristen en juridisch medewerkers. Beide hoofdstukken van dit deel zijn vernieuwd.

Deel 2, *Juridische beroepsproducten*, behandelt in vier hoofdstukken uiteenlopende juridische tekstsoorten als de juridische brief, de juridische klachtenbrief, het bezwaar- en verweerschrift, het juridisch essay, de juridische noot, de dagvaarding en de conclusies van antwoord, repliek en dupliek. De vier hoofdstukken van dit deel zijn vernieuwd.

Deel 3, *Taal en structuur juridisch onderzoeksverslag*, gaat in op de verslaglegging van juridisch onderzoek. Beide hoofdstukken van dit deel zijn nieuw.

Bij het boek hoort de website www.schrijvenvoorjuristen.noordhoff.nl waarop deel 4 te vinden is met de extra hoofdstukken: 9 Juridische teksten lezen en schrijven, 10 Juridische boodschappen, 11 Onbetaalde rekeningen en 12 Contracten.

De website bevat verder aanvullend materiaal, antwoorden bij opdrachten uit het boek en multiplechoice-oefenvragen.

Het boek is bestemd voor de hbo- en wo-student die zijn of haar juridische schrijfvaardigheid wil verbeteren. Het boek is ontstaan vanuit het juridisch schrijfonderwijs en de juridische praktijk. Voor opmerkingen en suggesties over de inhoud en de opzet van het boek en de website houden wij ons van harte aanbevolen.

Amsterdam, Groningen, augustus 2017

Drs. Aldert Jan van Dijk (red.)

Mr. Tessa M. van Dijk

Thea Mepschen MA

Inhoud

Inleiding 7

DEEL 1

Karakteristiek juridische vaktaal 11

1 Juridische vaktaal 13

- 1.1 Voor- en nadelen van juridische taal 14
  - 1.2 Gebruik van vaktaal en niet-vaktaal 17
  - 1.3 Stijldimensies 21
- Samenvatting 27
- Aan de slag met juridische vaktaal 28

2 Juridische woordenschat 33

- 2.1 Met recht met taal werken 34
  - 2.2 Geschiedenis van juridische vaktaal 35
  - 2.3 Mijn juridische woordenschat 37
  - 2.4 Kenmerken van juridische vaktaal 41
- Samenvatting 57
- Aan de slag met jouw juridische woordenschat 58

DEEL 2

Juridische beroepsproducten 63

3 Juridische brief 65

- 3.1 Van gesprek tot juridische brief 66
  - 3.2 Briefindeling 67
  - 3.3 Juridisch informatieve brief en juridische adviesbrief 71
  - 3.4 Model juridische adviesbrief 73
- Samenvatting 81
- Aan de slag met de juridische brief 82

4 Juridische klachtenbrief 85

- 4.1 Van gesprek tot juridische klachtenbrief 87
  - 4.2 Klachtenbrief 89
  - 4.3 Reactie op klachtenbrief 92
  - 4.4 Model juridische klachtenbrief en reactie erop 95
- Samenvatting 100
- Aan de slag met de juridische klachtenbrief 101

- 5** **Bezwaar- en verweerschrift** 105
  - 5.1 Bezwaarschriftprocedure 106
  - 5.2 Bezwaarschrift 108
  - 5.3 Verweerschrift 116
  - 5.4 Beslissing op bezwaar (bob) 118
    - Samenvatting 122
    - Aan de slag met het bezwaar- en verweerschrift 123

- 6** **Van essay tot pleitnota** 127
  - 6.1 Essay 128
  - 6.2 Juridische noot (annotatie) 133
  - 6.3 Civiele dagvaarding 135
  - 6.4 Conclusies 141
  - 6.5 Pleitnota 145
    - Samenvatting 150
    - Aan de slag met enkele tekstsoorten waarin overtuigingskracht een rol speelt 151

DEEL 3

Taal en structuur juridisch onderzoeksverslag 155

- 7** **Praktijkgericht juridisch bachelor-onderzoeksverslag** 157
    - 7.1 Schrijfstof en tekstsoort 158
    - 7.2 Schrijfvaardigheid en tekstkwaliteit 163
    - 7.3 Tekstschrijver, lezers en beoordelingscriteria 168
    - 7.4 Stijl en publicatietaal 172
    - 7.5 Schrijfplek, schrijftijd en schrijfmodus 176
      - Samenvatting 179
      - Aan de slag met jouw voorstel praktijkgericht juridisch bachelor-onderzoeksverslag 180

  - 8** **Structuur praktijkgericht juridisch bachelor-onderzoeksverslag** 185
    - 8.1 Typografie en lay-out 186
    - 8.2 Omvang van het onderzoeksverslag 187
    - 8.3 Onderdelen van het onderzoeksverslag 189
      - Samenvatting 211
      - Aan de slag met jouw praktijkgericht juridisch bachelor-onderzoeksverslag 213
- Literatuuroverzicht** 214
- Illustratieverantwoording** 216
- Register** 217
- Over de auteurs** 222

Inleiding

Het doel van het studieboek *Schrijven voor juristen* is dat jouw juridische en academische lees- en schrijfvaardigheid groeien tot het gevraagde niveau van jouw studie. Het boek heeft drie delen die elk uit enkele hoofdstukken bestaan. Op de website www.schrijvenvoorjuristen.noordhoff.nl vind je een vierde deel met vier extra hoofdstukken en aanvullend studiemateriaal, zoals multiplechoicevragen per hoofdstuk.

Deel 1

Karakteristiek juridische vaktaal

1 Juridische vaktaal

2 Juridische woordenschat

Deel 2

Juridische beroepsproducten

3 Juridische brief

4 Juridische klachtenbrief

5 Bezwaar- en verweerschrift

6 Van essay tot pleitnota

Deel 3

Taal en structuur juridisch onderzoeksverslag

7 Praktijkgericht juridisch bachelor-onderzoeksverslag

8 Structuur praktijkgericht juridisch bachelor-onderzoeksverslag

Deel 4

[Website]

9 Juridische teksten lezen en schrijven

10 Juridische boodschappen

11 Onbetaalde rekeningen

12 Contracten

Deel 1 behandelt kenmerken van de juridische taal. Kennis over het specifieke karakter van de juridische taal draagt bij aan jouw lees- en schrijfvaardigheid. Dit deel gaat vooral over juridische woorden en zinnen en hun betekenis.

Deel 2 toont belangrijke schrijfproducten uit het juridische werkveld. Kennis over het taalgebruik en de structuur van deze schrijfproducten draagt eveneens bij aan jouw lees- en schrijfvaardigheid. Dit deel gaat vooral over juridisch schrijven en over soorten juridische schrijfproducten (genres).

Deel 3 gaat in op het taalgebruik en de structuur van het praktijkgericht juridisch bachelor-onderzoeksverslag. Ook deze kennis draagt bij aan jouw lees- en schrijfvaardigheid. Dit deel gaat vooral over academisch schrijven en over het genre praktijkgericht juridisch bachelor-onderzoeksverslag.

Behalve kennis bieden het boek en de website ook oefeningen. Elk hoofdstuk in het boek eindigt met het onderdeel *Aan de slag met ...* Hierin staan opdrachten. Antwoorden bij een aantal van deze opdrachten vind je op de website.

Schrijven voor juristen is een studieboek en een naslagwerk. Wil je weten wat er komt kijken bij het schrijven van een onderzoeksverslag? Ga dan naar deel 3 en lees hoofdstuk 7. Wil je weten hoe je jouw onderzoeksverslag kunt structureren en wil je inspiratie opdoen over het formuleren van onderzoeksvragen? Ga dan naar hoofdstuk 8 van deel 3. Wil je jouw juridische woordenschat oefenen en uitbreiden? Bestudeer dan deel 1. En heb je als opdracht een essay schrijven? Lees dan in deel 2 hoofdstuk 6.

We wensen je veel succes bij je schrijfopdrachten.

DEEL 1

Karakteristiek juridische vaktaal

- 1 Juridische vaktaal 13
- 2 Juridische woordenschat 33

Deel 1 behandelt kenmerken van de juridische taal. Kennis hierover draagt bij aan jouw lees- en schrijfvaardigheid. Dit deel gaat vooral over juridische woorden en zinnen en hun betekenis.

Hoofdstuk 1 gaat in op de (on)toegankelijkheid van de juridische taal, het nut en de last ervan en hoe je vaktermen in een tekst voor een leek kunt doseren. Ook de stijldimensies van juridische teksten komen aan bod. Hoofdstuk 2 vertelt over de rijke geschiedenis van de juridische vaktaal en over tactieken om je woordenschat uit te breiden. Verder wordt uitvoerig stilgestaan bij kenmerken van de juridische vaktaal op woord- en zinsniveau.

JURIDISCHE TAAL, JURIDISCHE TAAL,
JURIDISCHE TAAL, JURIDISCHE TAAL,
JURIDISCHE TAAL, JURIDISCHE TAAL,
JURIDISCHE TAAL, JURIDISCHE TAAL.

1

Juridische vaktaal

- 1.1 Voor- en nadelen van juridische taal**
- 1.2 Gebruik van vaktaal en niet-vaktaal**
- 1.3 Stijldimensies**

Juristen en juridisch medewerkers gebruiken vaktaal. Wat zijn voor- en nadelen van juridische vaktaal? Wat is het verschil tussen vaktaal en jargon? Bij welk publiek gebruik je juridische vaktaal en bij welk publiek omzeil je dat? Kan rechtstaal worden vereenvoudigd? Welke strategieën zijn er om vaktermen in juridische teksten te doseren en welke stijldimensies spelen een rol in deze teksten? Dit zijn de vragen waarop dit hoofdstuk antwoord geeft.

Het hoofdstuk sluit af met schrijftips, een samenvatting en het oefengedeelte *Aan de slag met juridische vaktaal*.

Voor juristen, juridisch medewerkers en hun cliënten telt elk woord. Met recht en met taal werken vereist behalve juridische kennis ook kennis over juridisch taalgebruik, vaardigheid in juridisch schrijven en spreken, en gevoel voor woorden en hun betekenissen. Mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid zijn kerncompetenties voor studenten recht. Kennis over het taalgebruik van juristen, zoals de rol van vakwoorden of de invloed ervan op een leek, is nodig om de communicatie met vakgenoten en cliënten zo goed mogelijk te laten verlopen.

Veel mensen, vooral leken op juridisch gebied, vinden juridische vaktaal moeilijk. De taal van de wet moet voor iedereen toegankelijk zijn, zeggen voorstanders van taalvereenvoudiging. Wet en recht gelden voor iedereen, dus men moet wel kunnen begrijpen waarover juristen spreken en schrijven. Schrijf eenvoudig, duidelijk en toegankelijk, beweren voorstanders van taalvereenvoudiging. Tegenstanders zeggen dat rechtstaal een vaktaal is die niet zonder haar specifieke karakter en haar vaktermen bestaan kan.

De inleidende paragraaf 1.1 plaatst algemene kanttekeningen bij het gebruik van juridische vaktaal. Daarna komt in paragraaf 1.2 het verschil tussen vaktaal en jargon aan bod. Paragraaf 1.3 bespreekt zes stijldimensies van teksten.

1.1 Voor- en nadelen van juridische taal

Juristen en juridische medewerkers gebruiken vaktaal om informatie, verklaringen, beoordelingen of advies over te brengen aan hun cliënten. In voorbeeld 1.1 wordt in een adviesbrief over huurverlaging vanwege een gebrek aan het gehuurde verwezen naar verscheidene wetsartikelen.

VOORBEELD 1.1

Juridische taal in een adviesbrief

Als het gebrek tijdens de huurovereenkomst ontstaat en de verhuurder weigert na het eerste verzoek van de huurder tot herstel van het gebrek over te gaan, dan kan de huurder op grond van het gestelde in art. 6:265 BW de huurovereenkomst gedeeltelijk ontbinden. Op grond van art. 6:270 BW en art. 6:271 BW kan de huurder door gedeeltelijke ontbinding van de huurovereenkomst geheel of voor een gedeelte van zijn verplichtingen tot betaling van de huur worden bevrijd met ingang van het tijdstip dat de verhindering van het gebruik van de zaak intrad. Een ingebrekestelling is niet vereist.

Stel dat de brief (voorbeeld 1.1) verstuurd wordt naar een leek. Denk je dat die leek de brief begrijpt? Subparagraaf 1.1.1 gaat in op de gevolgen van moeilijke en al te gemakkelijke taal voor de lezer. Daarna lees je in subparagraaf 1.1.2 dat vaktaal lastig maar ook nuttig is.

1.1.1 Moeilijke en gemakkelijke taal

De vraag of cliënten juridische vaktaal begrijpen, is een vraag die gesteld wordt sinds recht bestaat, zoals onder andere blijkt uit het volgende citaat van Jonker en Van den Hoven (1983, p. 12–13):

‘Is men eenmaal overtuigd dat het volk zijne rechtspraak behoort te kunnen begrijpen en dat deze daarom zoveel mogelijk Nederlandsch behoort te spreken – dan zal het niet zulk eene moeite kosten, aan dien eisch te voldoen. Menige wet en menige verhandeling strekken tot bewijs, dat rechtskundige onderwerpen zeer goed in de moedertaal behandeld kunnen worden.’

Dit citaat illustreert het belang van toegankelijke juridische taal. In de moedertaal, zo stelt de auteur, is het goed mogelijk om juridische onderwerpen voor iedereen op een begrijpelijke manier te verwoorden.

Niet alleen juristen schrijven moeilijke taal. De overheid schrijft de burger brieven, folders en formulieren die niet altijd begrepen worden vanwege het ingewikkelde taalgebruik. De opstellers van dergelijke schrijfproducten denken vaak dat het publiek veel meer weet dan in werkelijkheid het geval is en dat het publiek ook veel meer kan en tot veel meer bereid is. Maar de meeste mensen willen als cliënt vooral weten wat ze moeten doen om te krijgen waar ze recht op hebben. De communicatie tussen overheid en burger en tussen juristen en cliënten, tussen artsen en patiënten verloopt soms ronduit stroef vanwege het gehanteerde taalgebruik en een gemiste vertaalslag naar de vraag van de cliënt. De taal aanpassen aan de cliënt kan de communicatie verbeteren. Iemand die bijvoorbeeld laaggeletterd is, kan zich buitengesloten voelen bij een juridische tekst of een brief van de overheid.

Moeilijke taal

Laaggeletterdheid

DE VOLKSKRANT, 16 MAART 2017

Laaggeletterden het eerst de klos

Als de samenleving ingewikkelder wordt, zijn laaggeletterden het eerst de klos. Zij haken af en vallen uit omdat ze geen wijs kunnen worden uit de brieven die ze krijgen en online de weg kwijtraken. De overheid moet deze uitsluiting op grond van taalvaardigheid aanpakken. Bij zo'n strijd voor eenvoud en persoonlijk contact heeft iedere burger baat, omdat het de overheid dwingt om helder te communiceren en optimaal toegankelijk te zijn. Hoe slechter het met je gaat, hoe meer post je krijgt van de overheid en hoe meer formulieren je

moet invullen. De verzorgingsstaat die bedoeld is om zekerheid te verschaffen, wordt zo een bron van onzekerheid. Wat een steun in de rug moet zijn, wordt een bron van machteloosheid. Het is een van de oorzaken van de wijdverbreide onvrede. Als er één groep is die bij uitstek last heeft van deze tragiek, dan zijn het mensen die laaggeletterd zijn. Als de samenleving ingewikkelder wordt en gericht is op efficiëntie en hoge productiviteit, merken zij dat als eersten.

Lezersfactoren Voorkennis, opleiding, leesvaardigheid en taalachterstand zijn lezersfactoren die van invloed zijn op het begrijpen van een tekst. In hoeverre een tekst door een lezer begrepen wordt, hangt ook van de tekst zelf af: de kwaliteit van tekstkenmerken als inhoud, structuur, stijl en vormgeving heeft daar invloed op.

Tekstkenmerken

1.1.2 Nut en last van vaktaal

Wanneer juridische vaktaal als te technisch, te ontoegankelijk of te onpersoonlijk ervaren wordt door de doelgroep, kan de inhoudelijke boodschap onderbelicht raken. Ontoegankelijke taal kan zelfs ontoegankelijk recht betekenen. De taal van het recht is immers de taal van de democratische samenleving. Een toegankelijke rechtstaal is daarom van groot maatschappelijk belang.

Ontoegankelijke taal

We gaan hierna in op de begrijpelijkheid en de complexiteit van juridische vaktaal.

Begrijpelijkheid van juridische vaktaal

Het begrijpen van juridische vaktaal zal voor leken waarschijnlijk altijd enigszins lastig zijn. Het gebruik van juridische termen, zeker het veelvuldig gebruik ervan, kan haaks staan op klantgericht en dienstverlenend formuleren. Bij het schrijven van juridische teksten voor niet-vakgenoten en bij alle overige interactie met cliënten moet de schrijver of spreker er rekening mee houden dat de meeste leken geen of weinig juridische kennis hebben.

Aan de andere kant is het zo dat juridische vaktaal nut heeft. Juridische teksten zijn nauwkeurig, informatief en uiteraard juridisch van aard. Nauwkeurigheid kan haaks staan op de eis van toegankelijkheid van de juridische vaktaal. Toch moet een jurist in het belang van zijn cliënt nauwkeurig zijn. Anders gezegd: taak en taal hebben invloed op elkaar. Soms kan eenvoudige taal dus niet, omdat bij taalvereenvoudiging (juridische) betekenissen en nuanceringen verloren kunnen gaan. Bovendien werkt de eis van toegankelijke taal niet bij elke cliënt, omdat een vereenvoudigde tekst niet altijd aansluit bij de voorkennis van een lezer die bijvoorbeeld hoogopgeleid is.

Eis van toegankelijkheid

Juridische vakterminologie is rijk aan compacte omschrijvingen, definities en bepalingen. Juridische vaktaal geeft een zekere garantie voor een vastliggende betekenis van een woord of term. Iedereen heeft wel een idee wat wordt verstaan onder *hinder*, maar de juridische betekenis van het begrip *hinder* (burenrecht) ligt vast in art. 5:37 e.v. BW. Wat *octrooi* is, is (juridisch) gedefinieerd in de Rijsoctrooiwet 1995. Juridische vaktermen zijn nodig om professioneel over casussen te kunnen spreken of schrijven. Wanneer een juridische vakterm vervangen wordt door een alledaagse omschrijving van de (juridische) betekenis, bijvoorbeeld in een juridische adviesbrief, dan is die vakterm voor een leek dikwijls beter te begrijpen. Deze vertaalslag vermindert echter de compactheid, de nauwkeurigheid en het juridisch gehalte van de vakterm.

Juridische vaktermen

In communicatie met cliënten kan tot op zekere hoogte de juridische vaktaal aangepast worden aan de hulpvraag van de cliënt. Maar in wetboeken, overeenkomsten, reglementen en voorschriften is een volledige vervanging van juridische vaktaal in alledaagse taal of in jip-en-janneketaal ondoenlijk en onwenselijk, vanwege de betekenisvershraling.

Jip-en-janneketaal

Complexiteit van juridische vaktaal

Bij juridische schrijfproducten spelen twee soorten complexiteit een rol:

- de complexiteit van de juridische vaktaal
- de complexiteit van de juridische zaak

Zowel de moeilijkheidsgraad van de juridische vaktaal als de moeilijkheidsgraad van een casus doen een groot beroep op iemands intellectuele vermogen en vakmanschap. De juridische schrijver moet alles uit de schrijfkast halen om complexe materie in begrijpelijke taal om te zetten. Het is niet voor niets dat juridische schrijfproducten een heldere structuur hebben, bijvoorbeeld als volgt:

- omschrijving van een juridisch probleem
- hoe het probleem is ontstaan
- hoe het recht toegepast kan worden ten aanzien van dat probleem

Een heldere structuur zorgt ervoor dat de juridische complexiteit van een zaak gedoseerd en overzichtelijk opgediend wordt. Taal en structuur verhelderen in het ideale geval de juridische ingewikkeldheid van een casus.

Heldere
structuur

1.2 Gebruik van vaktaal en niet-vaktaal

Vaktaal gebruiken of geen vaktaal gebruiken, dat is de vraag. Subparagraaf 1.2.1 gaat in op het onderscheid tussen jargon en vaktaal. In subparagraaf 1.2.2 komen de positieve en de negatieve kanten van vaktaal aan de orde. Subparagraaf 1.2.3 behandelt strategieën om vaktaal aan leken te doseren.

1.2.1 Jargon en vaktaal

In juridische teksten komen vakwoorden voor, zoals *hoger beroep*, *appellant* en *gegrond verklaren*. Zie voorbeeld 1.2.

Vakwoorden

VOORBEELD 1.2

Juridische tekst met vakwoorden

De hoger beroepen zijn gegrond. De aangevallen uitspraken dienen te worden vernietigd. Doende hetgeen de rechtbank had behoren te doen, zal de Afdeling de beroepen van [appellant A] en [appellant B] alsnog gegrond verklaren en het aan [appellant A] gerichte besluit van 14 januari 2016 vernietigen, voor zover het ziet op het verwijderen en verwijderd houden van de berging/wagenloods.

De lijst met juridische vakwoorden is onuitputtelijk. Zij zijn terug te vinden in wetten en worden uitgelegd in leerboeken en in verwijzende en verklarende juridische woordenboeken.

In juridische teksten komen ook niet-vakwoorden voor en sommige van deze woorden worden als ouderwets ervaren. Denk hierbij aan woorden als *dienomtrent* en *deswege*. Toch komen dergelijke woorden dikwijls voor in juridische teksten, ze zijn meegelift met de juridische vaktaal. In voorbeeld 1.3 komen beide genoemde meelifters voor.

Niet-vakwoorden

Meelifters

VOORBEELD 1.3

Juridische tekst met niet-vakwoorden

Mogelijke misverstanden dienomtrent zijn primair te wijten aan de verzender van de stukken. De verdachte is deswege strafbaar, nu geen feiten of omstandigheden gebleken zijn die de strafbaarheid zouden opheffen of uitsluiten.

Een woord als *deswege* kan vervangen worden door het eigentijdse woord *daarom*. In paragraaf 2.4 staat hierover meer.

Juristen en juridisch medewerkers horen tot een sociale groep. Zij hebben recht gestudeerd of een juridische opleiding gevolgd. Zij maken deel uit van een juridisch netwerk.

Sociolinguïsten

Sociolinguïsten bestuderen het verband tussen taal en een sociale groep. In de sociolinguïstiek wordt onderscheid gemaakt tussen de begrippen vaktaal en jargon.

Vaktaal

Sociolinguïsten verstaan onder vaktaal een groepsinterne, gesloten taalsoort die bestemd is voor beroeps- en vakgenoten. Voor iemand die bedrogen wordt, kan dat bedrog een gewichtige reden zijn om een relatie te verbreken. De betekenis van de woorden *gewichtige reden* zal voor iedere taalgebruiker in het algemeen duidelijk zijn. Het juridische begrip *gewichtige reden* uit het ontslagrecht (art. 7:685 BW) heeft voor juristen echter een specifieke en niet zozeer een algemene betekenis.

In 1914 schreef de hoogleraar Van Ginneken het *Handboek der Nederlandse taal*. Hij beschreef daarin lagere vaktalen, zoals die van landmeters, kappers en diamantslijpers, en hogere vaktalen, zoals de rechtstaal.

Bijzondere woordenschat

Het meest opvallend aan een vaktaal is de bijzondere woordenschat. Enkele voorbeelden van vakterminologie:

- Een arts gebruikt medische termen als *bronchiëctasie*, *anatomie* en *intraveneus*.
- Een metaalbewerker weet wat *draadsnijden* is en hoe een *spieverbinding* eruitziet.
- Een kok kan *pocheren*, *blancheren* en *braiseren*.
- Een schoenmaker gebruikt een *leest* en beschikt over een *snijmes* voor *overleer*.
- Een elektricien kent het verschil tussen een *ampèremeter*, een *multimeter* en een *voltmeter*.

Rechtstaal

De rechtstaal noemt Van Ginneken een vaktaal omdat juristen tot een sociale taalkring behoren die gegroepeerd zijn rondom één vak en die allen met datzelfde beroep de hele dag bezig zijn.

Met onduidelijkheid kan een vakman niet werken, merkt hoogleraar Nicoline van der Sijs op in *Het verhaal van het Nederlands* (2009). Zie het volgende fragment uit dit boek.

Behoeftte aan nauwkeurigheid

Hij heeft niet zozeer behoefte aan woorden met hun alledaagse gebruiks-betekenis als wel aan nauwkeurig gedefinieerde termen. Termen vervangen daarom woorden en definities vervangen betekenissen. Zo zijn vaktalen ontstaan, alle met hun eigen terminologie. Sommige zijn eeuwenoud, zoals de vaktaal van het notariaat, van het recht en van de wiskunde, of die van de molenaars en de klompenmakers. Andere zijn nieuw, zoals die van de lucht- en ruimtevaart en van de ICT. Het Samenwerkingsverband Nederlandstalige Terminologie (SaNT), dat onder de verantwoordelijkheid van de Nederlandse Taalunie valt, inventariseert en beregelt ongeveer vijfhonderd vakterminologieën. De vaktalen dienen bovenal om efficiënt binnen de eigen groep te kunnen communiceren, niet om anderen buiten te sluiten. (...) Het gebruik van woorden met hun variabele betekenissen in het gewone taalgebruik en dat van termen met definities in de vaktalen hindert vaak de communicatie tussen vakman en leek. De klant vraagt om een stuk *roodvlees* of *rosbief*, de slager achter de toonbank heeft het over het *staartstuk* van een rund. Weet dezelfde klant overigens dat de *tournedos* die hij in een restaurant bestelt bij de slager *biefstuk van de haas* heet?

Bron: Van der Sijs & Willemijns (2009)

Jargonauten

Het begrip jargon heeft een negatievere lading dan het begrip vaktaal. Mensen die erg gehecht zijn aan de instandhouding van jargon worden jargonauten genoemd. Jargon ontstaat wanneer de vakspecialist het publieke domein betreedt. De vaktermen die voor de vakgenoten duidelijk zijn, zijn dat voor het grote publiek niet altijd. De taalhandreiking naar vakgenoten verandert dan in een taalbarrière voor niet-vakgenoten. Soms wordt het verschil tussen formeel juridisch taalgebruik en begrijpelijk juridisch taalgebruik door leken ervaren als het verschil tussen distantie en betrokkenheid van de jurist of juridisch medewerker. Irritatie of wantrouwen kan het gevolg zijn: 'Kan hij geen Nederlands praten? Ik begrijp er niets van.'

Jargon

1.2.2 Zegen en vloek van vaktaal

Juridische vaktaal wordt zowel vakintern als vakextern gebruikt. Bij vakintern gebruik van vaktaal bestaat de doelgroep uit vakgenoten. Bij vakextern gebruik van vaktaal bestaat de doelgroep uit cliënten die meestal leek zijn op juridisch gebied. Vakexterne, juridische vaktaal botst soms met de eisen van toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de taal voor een lekenpubliek.

Vakintern
gebruik van
vaktaal

Vaktaal kan een zegen zijn, maar evengoed een vloek (Burger & De Jong, 2009). Het is een zegen om met nauwkeurig gedefinieerde termen snel en eenduidig informatie uit te wisselen over handelingen en objecten binnen een vakgebied. Maar buiten de kring van vakgenoten wordt vaktaal niet altijd begrepen en gewaardeerd. Binnen de kring begrijpt men elkaar, maar voor mensen buiten de kring lijkt de vaktaal ontoegankelijk.

Vaktaal als 'zegen'

Waar is vaktaal goed voor? Er zijn drie redenen om vaktaal een zegen te noemen:

- 1 *Nauwkeurigheid*. Vaktaal is nauwkeuriger dan alledaagse taal.
- 2 *Status*. Vaktaal vergroot de status van de beroepsgroep bij de buitenwacht.
- 3 *Samenhorigheid*. Vaktaal kweekt samenhorigheid.

Vaktaal als 'vloek'

Iemand die veel vaktermen gebruikt in een juridisch schrijfproduct voor een leek heeft zich niet goed verdiept in de doelgroep of er is, volgens Burger en De Jong, sprake van:

- *Beroepsdeformatie*. De schrijvers beseffen niet dat veel woorden die ze iedere dag gebruiken in gesprekken met collega's vaktermen zijn.
- *Imponeerzucht*. Vaktaal maakt meer indruk en oogt professioneler. Imponeerzucht heeft een negatieve lading, maar sommige leken stellen het wel degelijk op prijs dat een jurist in zijn correspondentie wetsartikelen noemt. Zo'n leek ziet dat als een kwaliteitskenmerk van zijn juridisch belangenbehartiger.
- *Gemakzucht*. Het kost moeite om een vakterm te vervangen door een bekender synoniem (een woord met vrijwel gelijke betekenis) of een heldere omschrijving.
- *Overmacht*. Het is onmogelijk de begrippen in leekentermen te omschrijven.

Synoniem**1.2.3 Dosering juridische vaktermen**

Bij juridisch schrijven voor leken spelen drie uitgangspunten een rol:

- 1 Juridische correctheid. De tekst is volledig. En de tekst is juridisch correct.
- 2 Lezersgerichtheid. Kom als schrijver (enigszins) tegemoet aan jouw lezer voor wie juridische vaktaal onbekend terrein is. En ga in op de hulpvraag of casus.
- 3 Doelgerichtheid. Wees overtuigend. En schrijf zo dat de lezer jouw boodschap begrijpt en daarnaar hopelijk handelt.

Juridische correctheid**Lezersgerichtheid****Doelgerichtheid****Dosering vaktermen**

Dosering vaktermen Er zijn vier strategieën om juridische vaktermen te doseren in een tekst:

- 1 Vervang de vakterm door een ander woord of duidelijke omschrijving.
- 2 Omschrijf de betekenis van het begrip in alledaagse woorden, noem daarna de vakterm.
- 3 Noem eerst de vakterm, omschrijf vervolgens het begrip in alledaagse woorden.
- 4 Doseer de vaktermen: noem er niet te veel en noem niet te veel termen dicht bij elkaar.

Leek

De ene leek is de andere niet. Iemand met een universitaire opleiding, bijvoorbeeld een tandarts, is een ander type leek dan een ongeschoolde arbeider. Strategie 2, 3 of 4 is meer geschikt voor de tandarts en strategie 1 is meer geschikt voor de ongeschoolde arbeider. Bij strategie 1 worden de vaktermen compleet achterwege gelaten, bij de andere schrijftips worden de vaktermen gedoseerd aangeboden. Wie is mijn lezer? Een leek? Wat voor type leek? Verdiep je als schrijver in de doelgroep en pas het taalgebruik aan die specifieke lezer aan.

Bij strategieën 2 en 3 staan vaak formuleringen waarin trefwoorden voorkomen zoals in voorbeeld 1.4.

VOORBEELD 1.4

Trefwoorden strategieën 2 en 3

- *'Dat wil zeggen dat ...'*
  - 'Het recht van opstal is een absoluut recht. Dat wil zeggen dat dit recht tegenover iedereen geldt.'
  - 'Voorwaarde is dat de erfdiensbaarheid is vastgelegd bij het kadaster en in een notariële akte. Dat wil zeggen dat u een notaris dient in te schakelen om het recht vast te leggen.'
- *'Dit betekent dat ...'*
  - 'De eerste optie betreft het recht van erfpacht. In uw geval betekent dit dat u de druivenkas kunt gebruiken, maar dit houdt niet in dat u eigenaar wordt van de kas.'
- *'Dit houdt in dat ...'*
  - 'De overgang van het erven is een opvolging onder algemene titel. Dit houdt in dat ...'
- *'Stel dat u (voorbeeld noemen om een juridisch begrip uit te leggen)'*
  - 'Stel dat uw buurman wel uw planten en dergelijke onderhoudt en gebruikt voor zijn eigen genot, dan is er sprake van vruchtgebruik. Maar in uw geval is dat niet aan de orde.'
- *Uitleg geven door voorbeeld te noemen*
  - 'Als opstalrecht ophoudt te bestaan, bijvoorbeeld doordat de tijd waarvoor het is gevestigd is verlopen, wordt uw buurman eigenaar van uw druivenkas.'
- *Uitleg geven hoe te gaan handelen: 'hiervoor moet u ...', 'hiervoor dient u ...'*
  - 'Het recht van vruchtgebruik is de beste optie omtrent de rechten en plichten van de druivenkas en het grondgebruik. Hiervoor moet u een notaris inschakelen die een notariële akte opstelt, waarin het recht van vruchtgebruik wordt vastgelegd.'
- *'Hiermee wordt bedoeld dat ...'*
  - 'Met een onverplicht verrichte rechtshandeling wordt een rechtshandeling bedoeld waaraan geen op de wet of op een overeenkomst rustende plicht ten grondslag ligt.' (Bij dit voorbeeld is de vraag of een leek deze zin wel begrijpt. Herformulering of verdere toelichting voor de lekenlezer is geboden!)
- *'Daarvan is sprake als ...'*
  - 'Van misbruik van bevoegdheid is sprake als het aanvragen van faillissement slechts het doel heeft om werknemers te ontslaan tijdens faillissement met het oogmerk om het ontslagrecht te ontduiken.'

1.3 Stijldimensies

Wanneer het communicatiedoel bekend is en je hebt voldoende informatie verzameld over je cliënt, dan kun je beginnen met schrijven. Welke stijl, welke *tone of voice* ga je gebruiken? De stijlkeuze moet communicatief doelmatig zijn. Informeel taalgebruik toepassen in een juridische tekst vermindert de kans op succes in de formele rechtswereld en is dus ondoelmatig.

Stijl

Er zijn tientallen stijlkenmerken te onderscheiden, zoals de tangconstructie, de deelwoordstijl en archaïsmen. Zie hierover ook hoofdstuk 2. Stijlkenmerken kunnen gegroepeerd worden rond zes stijldimensies (Steehouder e.a., 1999).

Stijlkenmerken

Stijldimensies zijn verzamelingen van teksteigenschappen die voornamelijk op woord- en zinsniveau liggen. Er zijn zes stijldimensies, namelijk:

- 1 gestructureerdheid
- 2 moeilijkheid
- 3 exactheid
- 4 informatiedichtheid
- 5 levendigheid
- 6 afstandelijkheid

Aan deze zes stijldimensies kunnen waarden worden toegekend. Zie tabel 1.1.

TABEL 1.1 Stijldimensies		
	Gestructureerdheid	
Nadrukkelijk	□ □ □ □ □ □ □	Onopvallend
	Moeilijkheid	
Moeilijk	□ □ □ □ □ □ □	Eenvoudig
	Exactheid	
Exact	□ □ □ □ □ □ □	Vaag
	Informatiedichtheid	
Hoog	□ □ □ □ □ □ □	Laag
	Levendigheid	
Levendig	□ □ □ □ □ □ □	Droog
	Afstandelijkheid	
Formeel	□ □ □ □ □ □ □	Informeel

Ad 1 Gestructureerde teksten

Teksten die nadrukkelijk gestructureerd zijn, hebben onder andere duidelijke en opvallende verwijzingen naar deelonderwerpen in alinea's, veel signaalformuleringen en een heldere lay-out. Zie voorbeeld 1.5.

VOORBEELD 1.5

Gestructureerde rechterlijke uitspraak

[eiseres] vordert bij vonnis uitvoerbaar bij voorraad – samengevat:
primair

de werf op straffe van verbeurte van een dwangsom te veroordelen om het terrein tijdens het ADE in oktober 2017 onder dezelfde condities als in 2016 aan [eiseres] te verhuren of ter beschikking te stellen, ten behoeve van de organisatie van het Dockyard Festival, althans om aan haar de gelegenheid te geven om alsdan het Dockyard Festival te organiseren en verder alle benodigde handelingen te verrichten die nodig zijn om die organisatie te faciliteren en de werf op straffe van verbeurte van een dwangsom te verbieden om handelingen te verrichten die de organisatie door [eiseres] van

het Dockyard Festival in 2017 als omschreven onder A hinderen of kunnen hinderen, subsidiair de werf op straffe van verbeurte van een dwangsom te veroordelen om de onderhandelingen met [eiseres] voort te zetten over de terbeschikkingstelling van het terrein ten behoeve van de organisatie van het Dockyard Festival tijdens het ADE in 2017 onder dezelfde condities als in 2016 en de werf op straffe van verbeurte van een dwangsom te verbieden om handelingen te verrichten die de organisatie van het Dockyard Festival in 2017 als omschreven onder A hinderen of kunnen hinderen, met veroordeling van de werf in de proceskosten.

Rechterlijke uitspraken zijn nadrukkelijk gestructureerd en dat geldt ook voor het gedeelte van de rechterlijke uitspraak in voorbeeld 1.5. De verdeling is puntsgewijs in een opsomming geformuleerd.

Ad 2 Moeilijke teksten

Moeilijke teksten worden gekenmerkt door bijvoorbeeld moeilijke woorden, moeilijke begrippen, moeilijke zinnen en naamwoord- en tangconstructies. Voorbeeld 1.6 scoort laag op de moeilijkheidsgraad.

VOORBEELD 1.6

Kinderverhaal

'Aan het einde van de vakantie gebeurt er iets gekks. Eva gaat logeren bij opa en oma. Maar als ze thuiskomt, is haar knuffelkonijn Kriebel weg. Dat is heel erg, want Eva en Kriebel zijn altijd bij elkaar. Als de school weer begint, komt er plotseling post. Het is een brief van... Kriebel!'

Op de weegschaal van moeilijk-eenvoudig slaat de wijzer bij dit kinderverhaal in voorbeeld 1.6 logischerwijs uit naar eenvoudig. De moeilijkheidsgraad is laag, er staan geen moeilijke woorden in het verhaal dat gericht is op een jong publiek.

Ad 3 Exacte teksten

Kenmerkend voor exacte teksten zoals voorbeeld 1.7 zouden onder meer de precisie en consistentie van termen moeten zijn, waardoor vaagheid of dubbelzinnigheid wordt vermeden.

VOORBEELD 1.7

Voorschrift medicijngebruik

'De standaarddosering is 6 maal per dag 4 druppels van het flesje. Indien je behoefte hebt om er meer van te nemen mag dat, zolang je maar het minimum van 6×4 druppels per dag blijft respecteren.'

Voorbeeld 1.7 lijkt op het eerste gezicht redelijk exact, maar bij nader inzien is de tekst vaag. Wat betekent ‘indien je behoefte hebt om er meer van te nemen’? Er wordt gesproken over een standaarddosering die blijkbaar overeenkomt met een verplicht minimum. Dergelijke formuleringen ondermijnen de exactheid van de tekst.

Ad 4 Informatiedichte teksten

Een hoge informatiedichtheid in teksten houdt in dat de schrijver relatief weinig woorden nodig heeft om tot de kern van de zaak te komen. In voorbeeld 1.8 komen nauwelijks of geen overbodige woorden voor.

VOORBEELD 1.8

Wetsartikel

Koop is de overeenkomst waarbij de een zich verbindt een zaak te geven en de ander om daarvoor een prijs in geld te betalen.

Bron: BW, Boek 7, titel 1, afdeling 1

Een wetsartikel heeft per definitie een hoge informatiedichtheid. Overbodige woorden komen zelden voor in wetsartikelen.

Ad 5 Levendige teksten

Levendige teksten wisselen af in zinstypen, in de volgorde van zinsdelen en in woordkeus en zijn vaak rijk aan vergelijkingen en beeldspraak, zoals voorbeeld 1.9. Juridische teksten zijn zakelijk van aard. Bij zakelijke communicatie zit de lezer niet te wachten op originaliteit in woordkeus en zinswendingen, vandaar dat in juridische teksten het gebruik van beeldspraak slechts beperkt voorkomt.

VOORBEELD 1.9

Journalistiek artikel

‘Guty, dorp dat geen gemeenschap is, in het zompige en winderige maar wonderlijk mooie Mazurië: een onverharde straat, zeven huizen zonder, een met stromend water, zeven huizen zonder, een met telefoon. Ze stoken op hout, in kamerhoge tegelkachels, en ze koken hun eten elke dag urenlang, en nooit gaan de ramen open. Een priester die met rust wil worden gelaten. Een zwart en een wit schaap. Sabina Bitel, die rotsvast gelooft in geesten en geheime tekens: “Dat paard, het keek zo raar, wat zou dat kunnen betekenen?” De hoogzwangere Renata. Acht vochtige, vochtige huizen. Als 's avonds het licht uitvalt, in Guty, dan klimt de burgemeester zelf, gadegeslagen door alle mannen van het dorp, in de betreffende paal, verbreekt het heilige zegel en repareert de schade. Fantastische eters, die zonder met de ogen te knippen een omelet van twintig eieren en een halve gans verorberen.’

Deze levendige beschrijving, die niet zou misstaan in een roman, komt uit een van de journalistieke artikelen van de journalist Peter Michielsen.

Ad 6 Afstandelijke teksten

Formele teksten als voorbeeld 1.10 bevatten dikwijls ouderwetse, archaïsche woorden en typisch ambtelijke zinsconstructies en maken vaak gebruik van de lijdende vorm.

VOORBEELD 1.10

Juridische tekst

De tweede fase van de rekenprocedure verloopt in feite als een dagvaardingsprocedure op tegenspraak, waarbij een unus na een schriftelijke ronde een comparitie van partijen gelast en een poging tot schikking onderneemt. In de praktijk wordt daarom in de feitelijke instantie nogal eens getracht de twee fasen van de rekenprocedure ineen te schuiven, met name in die gevallen waarin de rendant niet betwist rekenplichtig te zijn.

In voorbeeld 1.10 komen archaïsche woorden voor. Een unus is een rechter-commissaris, een comparitie van partijen is een bijeenkomst van partijen en een rendant is een rentmeester.

De meeste juridische teksten zijn nadrukkelijk gestructureerd, moeilijk, exact, formeel, droog en hebben een hoge informatiedichtheid. Van deze zes stijldimensies is moeilijkheid de dimensie die het meest in aanmerking komt om te verbeteren, wanneer het gaat om juridische teksten voor leken.

Dat iedereen een uniek taalprofiel heeft, bijvoorbeeld een eigen schrijfstijl en een eigen vocabulaire, is voor de recherche handig bij bijvoorbeeld opsporing, zoals blijkt uit het volgende tekstfragment.

Taalprofiel

Taalrecherche

Sinds een aantal jaren roept de recherche ook wel eens de hulp in van taalkundigen. Kun je aan de hand van een tekst de schrijver identificeren? Het eerste wat een rechercheur aan de forensische dienst vraagt op een plaats delict, is om vingerafdrukken en DNA op te nemen. Zoals je mensen kunt opsporen aan de hand van hun unieke biologische eigenschappen, zo kan dat ook op basis van hun taal. Iedereen heeft namelijk vingertoppen met een uniek lijntjespatroon, maar spreekt ook met een uniek taalpatroon: een talige vingerafdruk. Als de forensisch onderzoeker een stukje taal vindt, bijvoorbeeld een sms van een onbekende afzender, dan kan hij met behulp van dat unieke taalprofiel de mogelijke dader identificeren. Er is een groeiende lijst van zaken waarin taal op die manier gebruikt werd om een verdachte te veroordelen, of juist vrij te pleiten. Rechercheurs kunnen niet zelf een talige vingerafdruk afnemen. Daarvoor roepen ze de hulp in van een forensisch linguïst, een soort taalrechercheur.

Bron: Sterre Leufkens in: *Taal* (2016)

SCHRIJFTIPS (JURIDISCHE) VAKTAAL

- Schrijf overwegend vaktaal voor vakgenoten en niet-vaktaal voor niet-vakgenoten.
- Stem juridisch taalgebruik af op de taal van de cliënt, maar voorkom jip-en-janneketaal.
- Hanteer voor leken de vier strategieën ‘dosering juridische vaktermen’.
- Houd rekening met de zes stijldimensies in juridische teksten: gestructureerdheid, moeilijkheid, exactheid, informatiedichtheid, levendigheid en afstandelijkheid.

Samenvatting

-
- ▶ Toegankelijkheid van juridische taal
    - Taal die aansluit bij de voorkennis van de cliënt verbetert de communicatie.
    - Ingewikkelde zaken eenvoudig zeggen en schrijven moet niet leiden tot jip-en-janneketaal.
    - Juridische precisie kan op gespannen voet staan met begrijpelijkheid.
    - Toegankelijke rechtstaal is behalve voor cliënten ook voor de democratische samenleving belangrijk.

  - ▶ Nut en last van vaktaal
    - Vaktaal is een groepsinterne, gesloten taalsoort die bestemd is voor beroeps- en vakgenoten.
    - Juridische vaktermen zijn hulpmiddelen om met precisie over casussen te kunnen spreken en schrijven.
    - De redenen waarom vakspecialisten vaktermen gebruiken voor leken kunnen positief zijn, bijvoorbeeld nauwkeurigheid, of negatief, bijvoorbeeld imponeerzucht.
    - Het is onmogelijk, ondoenlijk en onwenselijk om juridische taal volledig af te schaffen.

  - ▶ Vier strategieën voor dosering van vaktermen
    - 1 Vervang de vakterm door een ander woord of duidelijke omschrijving.
    - 2 Omschrijf de betekenis van het begrip in alledaagse woorden, noem daarna de vakterm.
    - 3 Noem eerst de vakterm, omschrijf vervolgens het begrip in alledaagse woorden.
    - 4 Doseer de vaktermen: noem er niet te veel en noem niet te veel termen dicht bij elkaar.

  - ▶ Zes stijldimensies

1 Gestructureerdheid	: van onopvallend tot en met nadrukkelijk
2 Moeilijkheid	: van eenvoudig tot en met moeilijk
3 Exactheid	: van vaag tot en met exact
4 Informatiedichtheid	: van laag tot en met hoog
5 Levendigheid	: van droog tot en met levendig
6 Afstandelijkheid	: van informeel tot en met formeel

  - ▶ Juridische teksten zijn nadrukkelijk gestructureerd. Ook zijn zij moeilijk, exact, formeel, droog en informatiedicht. Kom als juridisch schrijver de lezer tegemoet op de stijldimensie moeilijkheid.
-

Aan de slag met juridische vaktaal

1

Antwoorden en extra oefeningen vind je op de website bij het boek.

1.1

Lees de volgende stellingen en kies het juiste antwoord.

- I Communicatie tussen juristen en cliënten verloopt in de praktijk soms ronduit goed vanwege het gehanteerde formele taalgebruik.
- II Communicatie tussen juristen en cliënten verloopt in de praktijk soms ronduit stroef vanwege de gemiste vertaalslag naar de vraag van de cliënt.
  - A Stelling I is onjuist en stelling II is juist.
  - B Stelling I is juist en stelling II is onjuist.
  - C Beide stellingen zijn onjuist.
  - D Beide stellingen zijn juist.

1.2

Veel juridische meningsverschillen zijn in feite onenigheden over de interpretatie van een regel of van een juridische term. Of bijvoorbeeld onder een 'bijzondere last' in de zin van artikel 7:15 BW ook publiekrechtelijke lasten vallen, was lange tijd onduidelijk. De parlementaire geschiedenis repte hier met geen woord over en in de literatuur werden zowel het bevestigende als ontkennende antwoord op deze vraag verdedigd. De Hoge Raad oordeelde in 2004 dat de publiekrechtelijke last niet per definitie buiten het toepassingsbereik van artikel 7:15 BW valt, maar kwam recentelijk terug op de in 2004 geformuleerde maatstaf. De onduidelijke bewoordingen die men in de parlementaire geschiedenis van decennia geleden vindt, hebben dus tot een discussie geleid die tot dit jaar heeft voortgeduurd. Er kan zelfs worden betoogd dat een rechtsstrijd gelijk staat aan een taalstrijd.

Wat onderbouwt het beste de bewering van de auteur 'dat een rechtsstrijd gelijk staat aan een taalstrijd'? Kies het juiste antwoord.

- A Juridische meningsverschillen zijn in feite onenigheden over de interpretatie van een regel of van een juridische term.
- B De parlementaire geschiedenis vertelde niets over publiekrechtelijke lasten.
- C In de literatuur werden zowel het bevestigende als ontkennende antwoord op deze vraag verdedigd.
- D De Hoge Raad kwam recentelijk terug op de in 2004 geformuleerde maatstaf.

1.3

Welk antwoord bevat alleen maar juridische vaktermen?

- A appellant, beslag, echter, pleidooi
- B surséance van betaling, tenlastelegging, wraking, wederhoor
- C dienoemtrent, bezwaarschrift, eiser, aldus
- D deswege, verweerder, akte, mitsgaders

1.4

'De eerste optie betreft het recht op erfpacht. In uw geval betekent dit dat u de druivenkas kunt gebruiken, maar dit houdt niet in dat u eigenaar wordt van de kas.'

- a Er zijn vier strategieën om juridische vaktermen te doseren. Tot welke strategie wordt het voorgaande tekstfragment gerekend?
- b Vervang de vakterm door een ander woord of duidelijke omschrijving.
- c Omschrijf de betekenis van het begrip in alledaagse woorden, noem dan de vakterm.
- d Doseer de vaktermen: noem er niet te veel en noem niet te veel termen dicht bij elkaar.
- e Noem eerst de vakterm en omschrijf vervolgens het begrip in alledaagse woorden.

1.5

Lees de volgende stellingen en kies het juiste antwoord.

- I Het begrip jargon heeft een positievere lading dan het begrip vaktaal.
- II Jargon is een effectieve manier om met leken te communiceren.
  - A Stelling I is onjuist en stelling II is juist.
  - B Stelling I is juist en stelling II is onjuist.
  - C Beide stellingen zijn onjuist.
  - D Beide stellingen zijn juist.

1.6

Karakteriseer de volgende tekst op de stijldimensie *Afstandelijkheid*:

Formeel   Informeel

De verdachte is ten laste gelegd dat:

hij op of omstreeks 5 januari 2009 in de gemeente Madurodam ter uitvoering van het door verdachte voorgenomen misdrijf om opzettelijk en - al dan niet - met voorbedachten rade het slachtoffer van het leven te beroven, met dat opzet en - al dan niet - na kalm beraad en rustig overleg, het slachtoffer meermalen, althans eenmaal, met een mes, althans een scherp en/of puntig voorwerp, in de borst en/of buik, althans het lichaam, en/of de/een arm(en) en/of be(e)n(en) heeft gestoken, terwijl de uitvoering van dat voorgenomen misdrijf niet is voltooid;
art 289 Wetboek van Strafrecht
art 45 lid 1 Wetboek van Strafrecht

1.7

Karakteriseer de volgende tekst op de stijldimensie *Gestructureerdheid*:

Nadrukkelijk   Onopvallend

De Hoge Raad:
vernietigt het arrest van het gerechtshof te Amsterdam van 18 december 2003;
in de (gevoegde) zaak met het rolnummer van de eerste aanleg 99/598:

vernietigt in het incidenteel beroep het vonnis van de rechtbank te Alkmaar van 15 juni 2000, doch uitsluitend voor zover in de hoofdzaak voor recht is verklaard, kort gezegd, dat het testament van 10 januari 1990 gedeeltelijk nietig is;
 wijst de vorderingen van [verweerders] af;
 compenseert de proceskosten in het principaal hoger beroep en in het incidenteel hoger beroep tussen partijen aldus dat ieder van hen telkens de eigen kosten draagt;
 in de (gevoegde) zaak met het rolnummer van de eerste aanleg 99/245: bekrachtigt het vonnis van de rechtbank te Alkmaar van 11 januari 2001; compenseert de proceskosten in het hoger beroep tussen partijen aldus dat ieder van hen de eigen kosten draagt;
 compenseert de kosten van het geding in cassatie aldus dat iedere partij de eigen kosten draagt.

1.8 Karakteriseer de volgende tekst op de stijldimensie *Exactheid*:

Exact   Vaag

De verdachte is bij dagvaarding tenlastegelegd, dat hij op of omstreeks 3 juni 2009, te Smilde, althans in de gemeente Midden-Drenthe, tezamen en in vereniging met een ander of anderen, althans alleen, opzettelijk brand heeft gesticht in/aan een pand aan de Beukenlaan 1 (voormalig politiebureau), immers heeft/hebben verdachte en/of (een of meer van) zijn mededader(s) toen aldaar opzettelijk (met behulp van een aansteker) een hoeveelheid papier, dat zich in genoemd pand bevond en/of een bank, die zich in genoemd pand bevond, in brand gestoken, in elk geval opzettelijk (open) vuur in aanraking gebracht met een hoeveelheid papier en/of een bank en/of het interieur van dat pand, althans met (een) brandbare stof(fen), ten gevolge waarvan dat papier en/of die bank geheel of gedeeltelijk is/zijn verbrand, in elk geval brand is ontstaan, terwijl daarvan gemeen gevaar voor het bovengenoemde pand, in elk geval gemeen gevaar voor goederen, te duchten was.